

पुनर्निर्माण सम्बन्धमा बारम्बार

सोधिने प्रश्न तथा उत्तरहरु

- ❖ लाभग्राहीको सूचीमा परेपछि राहत वापतको रकम भुक्तानी गर्नेसम्मको प्रकृ-
के छ जानकारी पाउँ !
- ❖ पहिलो किस्ता भुक्तानी भई घर निर्माणको कार्य शुरु भई जगवन्धन (DPC)
भन्दा माथि पुगी सकेको अवस्थामा दोस्रो किस्ता लिन के गर्नुपर्छ ?
- ❖ व्यक्तिगत आवास निर्माणको अनुदान वितरण सम्बन्धी कुनै समय सीमा
तोक्रिएको छ ? सो समय सिमाभित्र अनुदानको रकम नपाएमा पछि पाइन्छ
वा पाइदैन ?
- ❖ भूकम्पबाट क्षतिग्रस्त घर बनाउन अनुदान प्राप्त भएपछि अन्यत्र बनाउन
मिल्छ कि मिल्दैन ?

नेपाल सरकार
राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरण
सिंहदरवार, काठमाण्डौ।
२०७४ कार्तिक

विषयसूची

निजी आवास पुनर्निर्माण (सम्झौता, अनुदान वितरण, प्राविधिक निरीक्षण, सहूलियत ऋण)	1
राष्ट्रीय पुनर्निर्माण प्राधिकरण सँग पहुँच	5
गुनासो सम्बोधन	7
जग्गा व्यवस्थापन र बस्ती स्थानान्तरण	10
लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण र जिविकोपार्जन	13
अन्य	14

प्रयोग गरिएका संक्षिप्त रूपहरू (Abbreviations)

NRA = National Reconstruction Authority

रा.पु.प्रा. = राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरण

MoFALD = Ministry of Federal Affairs & Local Development

MoUD = Ministry of Urban Development

DLPIU = District Level Project Implementation Unit

CLPIU = Central Level Project Implementation Unit

DCCS = District Coordination Committee Secretariat

DPC = Dam Proof Course

GESI = Gender Equality and Social Inclusion

PDRF = Post Disaster Recovery Framework

को. ले. नि. का. = कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालय

निजी आवास पुनर्निर्माण (सम्झौता, अनुदान वितरण, प्राविधिक निरीक्षण, सहूलियत ऋण)

□. लाभग्राहीको सूचीमा परेपछि राहत वापतको रकम भुक्तानी गर्ने सम्मको प्रकृया के छ जानकारी पाउँ ।

उत्तर: राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणबाट पूर्व निर्धारित मापदण्डको आधारमा सम्भाव्य लाभग्राहीको सूचीमा समावेश भैसके पछि स्थानीय तह र बैंकमा पठाइएको विवरण बमोजिमका व्यक्तिहरुले नागरिकताको प्रतिलिपि, लालपूर्जा फोटो तथा सर्भे निस्सा लगायतका विवरण पुष्टि हुने कागजात संलग्न गरी सम्बन्धित वडामा सम्झौता गर्नु पर्छ। वडा कार्यालयले सम्झौताको एक प्रति लाभग्राहीलाई दिई एक प्रति सम्बन्धित गाउँपालिका वा नगरपालिका कार्यालयमा र एकप्रति संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयको जिल्ला स्थित आयोजना कार्यान्वयन इकाई (MoFALD/DLPIU) मा वडाको सिफारिश पत्र सहित पठाउनु पर्दछ । त्यहाँबाट आवश्यक अभिलेख भिडाई भुक्तानीका लागि सोही जिल्लाको कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयमा पठाउने व्यवस्था रहेको र को.ले.नि.का बाट सम्बन्धित लाभग्राहीको बैंक खातामा जाने गरी चेक जारी गरिने र सो चेक MoFALD-DLPIU ले सम्बन्धित बैंकमा भुक्तानीका लागि पठाउने व्यवस्था मिलाइएको छ ।व्यक्ति सम्झौताको कागज नागरिकताको प्रतिलिपी लिएर बैंकमा सोझै सम्पर्क गरी बैंक मार्फत भुक्तानी लिन सक्ने व्यवस्था रहेको छ ।

२. लाभग्राहीको नामावलीमा नाम समावेश छ अनुदान सम्झौता गर्न के गर्नुपर्ला ?

उत्तर: सम्बन्धित वडा कार्यालयमा सर्वेक्षणको निस्सा, नागरिकता, लालपूर्जा एवं लालपूर्जा नभएको जग्गामा बसोबास गरेको भए मुचुल्का एवं स्थानीय तहको सिफारिश (सरकारी, सार्वजनिक एवं बनक्षेत्रको जग्गामा बाहेक) र फोटो लिएर जानुहोस् र सम्झौता गर्नुहोस् ।

३. अनुदान सम्झौता भयो, अब अनुदानको पहिलो किस्ता प्राप्त गर्न के गर्नुपर्ला ?

उत्तर: सम्झौताको कागज र नागरिकतासहित सम्बन्धित बैंकमा जानुहोस् र पहिलो किस्ता बापतको 50,000 अनुदान प्राप्त गर्नुहोस् । यदि नागरिकता तथा अनुदान सम्झौतामा उल्लिखित विवरण र लाभग्राही सूचीमा रहेको विवरणमा फरक परेको अवस्थामा वा लाभग्राहीको सूचीमा नाम भएको भन्दा भिन्न व्यक्तिले हकवालाको रूपमा रकम प्राप्त गर्ने पर्ने अवस्था भएमा विवरण सच्याउन सम्बन्धित वडा कार्यालयमा सम्पर्क राख्नुहोस्। वडा कार्यालयले LMBS मा सुधार नगरेसम्म रकम प्राप्त नहुने बुँदा त्यसका लागि NRA मा DLPIU मार्फत पठाउने व्यवस्था मिलाउनु पर्ने छ ।

४. सम्झौता भएको सामान्यतया कति समयमा पहिलो किस्ता भुक्तानी हुन्छ ? समयमा भुक्तानी नभएमा कुनै गुनासो गर्ने ठाउँ छ कि ?

उत्तर: सामान्यतया सम्झौता भई जिल्ला आयोजना कार्यान्वयन इकाई, संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालयमा पठाएको एक हप्ताभित्र पहिलो किस्ता भुक्तानी भई सक्छ । यदि लाभग्राहीलाई समयमा सेवा पाएको महसुस नभएमा राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणको पैसा नलाग्ने (Toll Free) फोन नं. 1660-01-72000 र 9801572111 मा आफ्नो व्यक्तिगत विवरण सहित

गुनासो टिपाउनु भएमा सम्बन्धित जिल्लामा के कारणले ढीलाइ भएको हो बुझी जानकारी गराउने व्यवस्था रहेको छ ।

५. पहिलो किस्ता भुक्तानी लिई घर पुनर्निर्माणको कार्य शुरु भई जगवन्धन (DPC) भन्दा माथि पुगिसकेको अवस्थामा दोश्रो किस्ता लिन के गर्नु पर्छ ?

उत्तर: सम्बन्धित वडामा गई निरीक्षण फाराम भरी लिखित निवेदन दिई वा सम्पर्क राखी प्राविधिक खटाई पठाउन अनुरोध गर्नु पर्दछ । त्यहाँबाट प्राविधिकले निरीक्षण गरी उक्त विवरण GPS र Tablet मार्फत MOUD-DLPIU मा प्रमाणिकरणका लागि पठाउनेछन् । MOUD-DLPIU ले व्यवस्थापकिय सूचना प्रणाली (MIS) मा अभिलेख अद्यावधिक गरी दोश्रो किस्ता भुक्तानीको लागि सिफारिश सहित DLPIU, MoFALD मा पठाउनु पर्छ । त्यहाँबाट अभिलेख अद्यावधिक गरी भुक्तानीका लागी कोष तथा लेखा नियन्त्रक कार्यालयमा सिफारिश गरी पठाइने व्यवस्था रहेको छ । को.ले.नि.का. ले यथाशीघ्र उक्त रकम सम्बन्धित लाभग्राहीको खाता रहेको बैंकमा जाने गरी चेक जम्मा गरिदिन्छ ।

६. राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरण वा अन्य कुनै सरकारी निकायबाट प्राविधिक खटिनु अघिनै भूकम्प प्रतिरोधी मापदण्ड बमोजिम व्यक्तिगत प्राविधिक सहयोगमा बनाइएका घरहरुले दोश्रो/तेश्रो किस्ता रकम पाउन सक्छन वा सक्दैनन् ?

उत्तर: स्थानीय तहमा खटिएका प्राविधिक/इन्जिनियर, सहरी विकास तथा भवन डिभिजन कार्यालयबाट खटिएका इन्जिनियरहरुले लाभग्राहीको घरको निरीक्षण गरी मापदण्ड बमोजिम बनेका घरको एकैपटक ३ वटै किस्तासम्म पनि सिफारिश

भएमा भुक्तानी पाउन सकिन्छ । यसो गर्दा घरको भूकम्प प्रतिरोधी मापदण्ड भने पूरा भएको हुनु पर्छ ।

७. सामान्यतया निजी आवास पुनर्निर्माणका लागि दोश्रो र तेश्रो किस्ता पाउने अवस्था के के हुन्छ र किस्ता रकम कति कति रहेको छ ?

उत्तर: सामान्यतया लाभग्राहीको सूचीमा परेपछि भएको सम्झौता बमोजिम पहिलो किस्ता वापतको रकम रु पचास हजार पाइन्छ । दोश्रो किस्ता पाउनका लागि भूकम्प प्रतिरोधी ढाँचामा घरको जगवन्धन (DPC) वा पिढीको तहमा पुगेको काम प्रमाणित भएपछि रु १,५०,०००।- पाइन्छ भने तेश्रो किस्ताका लागि घरको छाना छाउने तहसम्म पुगेको काम प्रमाणित भएपछि बाँकी रकम रु १,००,०००।- पाइन्छ । कामको प्रमाणिकरणका लागि सम्बन्धित वडामा पुनर्निर्माण प्राधिकरण वा शहरी विकास तथा भवन डिभिजन कार्यालयबाट खटिएका प्राविधिक, सम्बन्धित जिल्लाको सहरी विकास तथा भवन डिभिजन कार्यालय, राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणको जिल्लास्थित जिल्ला समन्वय समितिको सचिवालयमा सम्पर्क राख्नु पर्दछ ।

८. कुनै लाभग्राहीले व्यक्तिगत घर निर्माण वापत पाउने ३ किस्ता रकम मध्ये प्रथम किस्ता रकम लिएपछि आफ्नो घरायसी परिस्थिति वा अन्य कुनै कारणबाट उक्त रकम फिर्ता गर्न चाहेमा सम्बन्धित कार्यालयले के गर्नुपर्छ ?

उत्तर: यसको लागि सम्बन्धित जिल्ला समन्वय समितिको कार्यालयमा सम्पर्क राख्नु पर्छ । उक्त कार्यालयले जुन आ.व. मा उक्त रकम लिएको हो सोही आ.व.मा भए जुन शीर्षकबाट रकम लिएको हो, त्यही शीर्षकको खर्च घटाई फाटवारी/आर्थिक विवरण समायोजन गर्नुपर्छ । एक आ.व. मा लिएको रकम अर्को आ.व. मा फिर्ता गर्नुपर्ने भएमा राजस्व शीर्षक नं. १५११२ बेरुजु खातामा

जम्मा गर्नुपर्छ । (थप जानकारीका लागि श्री राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणको प.सं. ६२७ DCCS/2073/74/MOF मिति ०७४/३/११ को परिपत्र हेर्नुहोला) ।

राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणसँग पहुँच

९. राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरण तर्फका इन्जिनियरहरूलाई सम्पर्क गर्न जिल्ला समन्वय समितिको सचिवालय कुन कुन जिल्लामा रहेका छन् र तिनको फोन नम्बर कसरी थाहा पाउने होला ?

उत्तर: हालसम्म २२ वटा जिल्लामा प्राधिकरणका जिल्ला समन्वय समितिको सचिवालय स्थापना भएका छन् । त्यी कार्यालय प्रमुखहरूको नम्बर निम्नानुसार रहेको छ । उहाहरूसँग सम्पर्क गरी आ-आफ्नो स्थानीय तहमा खटिने इन्जिनियरहरूको नाम र फोन नं. थाहा पाउन सकिन्छ ।

सि.न.	जिल्ला	कार्यालय प्रमुख	सम्पर्क नं.
१	काठमाण्डौ	श्री प्रेम प्रसाद घिमिरे	014262792
२	ललितपुर	श्री गोमा देवी ढकाल पौडेल	015544379
३	भक्तपुर	शिवराम गेलाल	9851221570
४	रसुवा	श्री कृष्णकान्त उपाध्याय	010540079
५	नुवाकोट	श्री वेद प्रसाद गौडेल	010561865
६	धादीङ्ग	श्री रविचन्द्र पञ्जियार	9851236046
७	सिन्धुपाल्चोक	श्री रुद्र वहादुर मल्ल	011620268
८	ओखलढुंगा	श्री युवराज खरेल	037520350
९	दोलखा	श्री सागर आचार्य	9854045832

10	काभ्रेपलाञ्चोक	श्री ध्रुव प्रसाद गैडा	01491007
11	गोरखा	श्री शिव पौडेल	9856043637
12	सिन्धुली	श्री बासुदेव हुमागाई	047520844
13	मकवानपुर	श्री पुष्पराज अधिकारी	057422293
14	रामेछाप	श्री ऋषीराज आचार्य	९८५४०४३२१२
15	सोलुखुम्बु	श्री मुरारी वस्ती	९८५११६१५७०
16	चितवन	राजेन्द्र कार्की	056523962
17	धनकुटा	भरत कुमार थापा	026520760
18	स्याङ्जा	प्रवीण ढकाल	९८५६०३५१४४
19	गुल्मी	श्री राम आशिष दास	079520917
20	लमजुङ	श्री केशवप्रसाद दाहाल	९७४३००३४३९
21	तनहुँ	चिरन्जीवी राना	९८४१९५९८९१
22	बागलुङ्ग	भुवनेश्वर लामिछाने	९८४१३२७६३१

१०. मैले प्राधिकरणको जिल्ला सचिवालयमा इन्जिनियरलाई मेरो घर निरीक्षणका लागि बोलाएको लामो समय व्यतित भै सक्यो तर अहिलेसम्म आएका छैनन् र प्राविधिकसँग घर निरीक्षण गर्ने फाराम सकिएकाले पछि फाराम भएपछि आउछु भन्छन् । के गर्ने होला ?

उत्तर: घर निरीक्षणका लागि फाराम नभएको कारणबाट ढीलाई गर्न पाइदैन । यदि लाभग्राहीले अनुरोध गर्दा पनि अटेर गरी घर निरीक्षणमा नखटिए प्राविधिकको बारेमा राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणको पैसा नलाग्ने नम्बर 1660-01-72000 र 9801572111 मा गुनासो टिपाउनु होला । २०७४ मंसिरदेखि पुनर्निर्माणका लागि खटिएका इन्जिनियरहरु सम्बन्धित गाउँपालिका वा

नगरपालिकाको कार्यालयको प्रत्यक्ष सुपरीवेक्षणमा रहने व्यवस्था मिलाइएको हुँदा यसखाले समस्या आइन्दा नपर्ने विश्वास लिइएको छ ।

गुनासो सम्बोधन

११. मेरो नाम भूकम्प प्रभावितको लाभग्राहीको सूचीमा समावेश हुनु पर्नेमा नभएकाले पुन समावेश गरी पाउँ भनी गुनासो दर्ता गराएको थिएँ । हालसम्म पनि कुनै जवाफ पाउन सकिन, के गर्नुपर्ने होला ?

उत्तर: लाभग्राहीको सूचीमा पर्ने मापदण्ड पूरा भएता पनि नपरेका प्रभावित पीडितहरूको गुनासो सम्बोधनका लागि एकपटकका लागि प्राविधिकहरूलाई सम्बन्धित जिल्लामै पठाई विवरण संकलन गरिएको थियो। सो क्रममा गुनासो दर्ता गर्न छुटेका पीडित वा पुनर्निर्माण सम्बन्धी जुनसुकै विषयमा लाभग्राहीको पुनर्निर्माण अवधिभर आधार प्रमाण संलग्न गरी सम्बन्धित वडा कार्यालयमा निवेदन दिन सक्ने व्यवस्था पुनर्निर्माण सम्बन्धी गुनासो व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७४ ले गरेको छ । सबै नयाँ गुनासोहरू अब वडा कार्यालयमा दर्ता गराउनु पर्छ ।

१२. व्यक्तिगत आवास निर्माणको अनुदान वितरण सम्बन्धी कुनै समय सीमा तोकिएको छ ? सो समय सिमाभित्र अनुदानको रकम नपाएमा पछि पाइन्छ वा पाइदैन ?

उत्तर: २०७२ बैसाख १२ गतेको विनाशकारी भूकम्प र त्यसपछिका परकम्पहरूबाट क्षति पुगेका ३१ जिल्लाहरूका भूकम्पपीडित निजी घरधनी लाभग्राहीले

देहायबमोजिमको समय सीमाभित्र पुनर्निर्माण कार्यलाई सम्पन्न गर्ने गरी कार्य विवरण र समय तालिका यस प्रकार तोकिएको छ ।

क्र.स.	बिषय	समय सीमा
१	अनुदान सम्झौता गरी प्रथम किस्ता प्राप्त गर्ने समय अवधि	२०७४ कार्तिक मसान्तभित्र
२	२०७३ पौष मसान्तसम्म प्रथम किस्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीले दोश्रो किस्ता लिई सक्ने समय अवधि	२०७४ पौष मसान्तभित्र
३	२०७४ असार मसान्तभित्र प्रथम किस्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीले दोश्रो किस्ता लिई सक्ने समय अवधि	२०७४ चैत्र मसान्तभित्र
४	२०७४ पौष मसान्तभित्र प्रथम किस्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीले दोश्रो किस्ता लिई सक्ने समय अवधि	२०७५ जेष्ठ मसान्तभित्र
५	२०७४ चैत्र मसान्तभित्र प्रथम किस्ता प्राप्त गर्ने लाभग्राहीले दोश्रो किस्ता लिई सक्ने समय अवधि	२०७५ असार मसान्तभित्र

समय सीमाभित्रै पुनर्निर्माणको प्रकृया प्रारम्भ गरी पुनर्निर्माण कार्यमा सहयोग पुऱ्याउनु हुन सबैमा अनुरोध गरिन्छ ।

१३. भूकम्पपीडितहरुको आवास पुनर्निर्माणका लागि अनुदानबाट नपुग हुने रकम ऋण पाउन सकिन्छ ? सकिन्छ भने त्यी कति प्रकारका छन्? जानकारी पाउन सकिन्छ कि ?

उत्तर: यसरी प्राप्त हुने ऋण २ प्रकारबाट पाउन सकिन्छ :

तीन लाख निर्व्याजी ऋण लिन बन्दै गरेको घर धितोमा राखी पाउन सकिन्छ । सो को लागि अर्थ मन्त्रालयले राष्ट्र बैंक र प्राधिकरणको समन्वयमा कार्यविधि समेत जारी गरेको छ ।

अर्को प्रकारको सहूलियत पूर्ण ऋण काठमाण्डौँ उपत्यका बाहिर रु १५,००,०००।- सम्म र काठमाण्डौँ उपत्यकामा रु २५,००,०००।- सम्म तोकिएका बैंकहरुबाट तोकिएको प्रकृया पूरा गरी धितोमा उपलब्ध हुनेछ । लाभग्राहीले २ प्रतिशत व्याजमात्र सम्बन्धित बैंकमा तिर्नु पर्दछ । यी कामहरु नेपाल राष्ट्र बैंकको निर्देशनमा वाणिज्य तथा विकास बैंकहरु मार्फत हुनेछ ।

१४. मैले भूकम्पबाट प्रभावित भएपछि ब्लक/काठ/ट्रस आदि प्रयोग गरी घर बनाउने विचार गरेको छु । यस्ता सामग्री प्रयोग गरी घर बनाउदा अनुदान पाइन्छ कि पाइदैन ?

उत्तर: स्थानीयरूपमा प्रयोग हुने र बजारमा उपलब्ध जुनसुकै निर्माण सामग्री प्रयोग गरेर पनि घर बनाउन सकिन्छ । तर यसरी बनेको घर भूकम्प प्रतिरोधी समेत हुनु पर्दछ र यस्ता भूकम्प प्रतिरोधी घर अनुदान पाउन योग्य मानिन्छन्। अझ विस्तृत रूपमा सम्बन्धित गाँउपालिका/नगरपालिका/वडामा प्राधिकरणका जिल्ला सचिवालयबाट खटिएका इन्जिनियरलाई सम्पर्क राखी विस्तृत रूपमा बुझ्न सकिन्छ ।

१५. भूकम्पबाट क्षतिग्रस्त घर बनाउन अनुदान प्राप्त भएपछि अन्यत्र बनाउन मिल्छ कि मिल्दैन ?

उत्तर: भूकम्प प्रभावित उक्त जिल्लाको जुनसुकै ठाउँमा पनि बनाउन सकिन्छ । तर लाभग्राहीका नाउँमा जग्गा रहेको र त्यो जग्गा भौगोलिक हिसावले सुरक्षित

हुनुपर्छ । त्यसो गर्दा भूकम्पपीडितकै नाउँमा जग्गा भएको हुनु पर्छ । जोखिमयुक्त वस्तीका लाभग्राहीले भूकम्प प्रभावित सीमाना जोडिएका छिमेकी जिल्लाभित्र आफ्नो जग्गा भएमा घर बनाउन पाउने ब्यवस्था छ।

१६. पुनर्निर्माण सम्बन्धी गुनासो कहाँ कहाँ गर्न पाइन्छ ?

उत्तर: पुनर्निर्माण सम्बन्धमा गुनासो गर्नु पर्दा भूकम्पबाट प्रभावित व्यक्ति वसोवास गरेको गाउँपालिका वा नगरपालिकाका वडा कार्यालयमा दर्ता गर्नु पर्छ । गुनासाहरु राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणका जिल्ला समन्वय समितिको सचिवालय र राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरण, सिंहदरवारमा समेत दर्ता गर्न सकिन्छ ।

१७. गुनासो दर्ता गर्दा संलग्न गर्नुपर्ने कागजात / व्यहोरा के के हुन् ?

उत्तर: गुनासोकर्ताले गुनासो गर्दा कुन आधार र प्रमाण अनुसार कुन सुविधा प्राप्त गर्न खोजेको हो त्यो स्पष्ट गरी प्रमाण कागजातसहित "पुनर्निर्माण सम्बन्धी गुनासो व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७४ को अनुसूची १ बमोजिमको फाराममा विवरण भरी पेश गर्नु पर्दछ ।

जग्गा व्यवस्थापन र बस्ती स्थानान्तरण

१८. भूकम्पबाट प्रभावित मेरो घर गुठीको नाउँमा रहेको जग्गामा थियो । हाल व्यक्तिगत आवास अनुदानका लागि घर बनाउने जग्गाको लालपूर्जा आवश्यक पर्ने भनी मेरो नाम लाभग्राहीको सूचीमा नपर्दा समस्या परेको छ । के गर्ने होला ?

उत्तर: सार्वजनिक, सरकारी र वन क्षेत्रको जग्गा बाहेक विभिन्न किसिमका गुठी, बिर्ता र गुठी अधिनस्थ जग्गा, मोही लागेको जग्गा, स्वबासी, बेनिस्सा, गाउँ ब्लक, कोदाली, आंकडा, बिटौरि, उखडा, समेतका जग्गामा बसोबास भई घर क्षति भएका लाभग्राहीका हकमा निज बसोबासीसँग घरबास भएको जग्गाको भोग सम्बन्धी कुनै निस्सा, रसिद वा पूर्जा भए सो को निस्सा रसिद वा पूर्जाको आधारमा स्थानीय तहले गरिदिएको सिफारिश र त्यस्तो निस्सा रसिद वा पूर्जा नभएको अवस्थामा सोही व्यहोराको सिफारिश एवं क्षतिग्रस्त घरबास भएको जग्गाका कम्तिमा दुई जना संधियारहरुले घरबास भएको जग्गाको भोगचलन गरेको हो भनी गरिदिएको सर्जमिन मुचुल्काका आधारमा त्यस्ता घरधनी लाभग्राहीसँग घर निर्माण अनुदान सम्झौता गर्न सकिनेछ। तर यस्तो सम्झौतालाई जग्गा दर्ताको प्रमाणको रूपमा लिइने छैन ।सो जग्गा दर्ता गर्ने यथेष्ट प्रमाण भएमा भूकम्पपीडित लाभग्राही घडेरी जग्गा दर्ता गर्न मालपोत कार्यालयमा सम्पर्क गर्न सक्नेछन् ।

१९. जग्गा विहीन पिडीतहरुलाई जग्गा खरीदका लागि २ लाख कसले र कुन आधारमा उपलब्ध गराउछ ?

उत्तर: प्राधिकरणको जिल्ला समन्वय समितिको सचिवालयले सार्वजनिक, सरकारी र वन क्षेत्रको जग्गामा बसोवास गर्ने भूकम्पपीडित एवं जोखिमयुक्त वस्तीका लाभग्राहीलाई लाभग्राहीको निवेदन र स्थानीय तहको नेपाल राज्यभर आफ्नो र आफ्नो एकासगोलको परिवारभित्र बसोवास योग्य जग्गा नभएको सिफारिश जायज देखिएमा उक्त रकम उपलब्ध गराउने व्यवस्था छ ।

२०. एकीकृत बस्ती विकास भनेको के हो ?

उत्तर: छरिएर रहेका घरपरिवारहरु एकीकृतरूपमा बसोवास गर्ने गरी सहमत भएमा त्यस्तो स्थानमा आवश्यक पर्ने भौतिक पूर्वाधारहरु तोकिएको मापदण्ड बमोजिम उपलब्ध गराई एकिकृत वस्तीलाई प्रोत्साहन गर्ने नीति रहेको छ। यस सम्बन्धमा एकीकृत वस्ती विकास सम्बन्धी मापदण्ड तयार भइ रहेको छ । जोखिमयुक्त वस्तीका लाभग्राहीले नेपाल राज्यभर बसोबास योग्य जग्गा नभएमा पाउने रकमबाट पनि एकिकृत वस्तीमा बसोबास गर्न सक्नेछन् ।

२१. एकीकृत वस्तीमा कस्ता कस्ता परिवारहरुले वसोवास गर्न पाउने छन् ?

उत्तर: भूकम्प प्रभावित जिल्लाहरु भित्रका भूकम्प प्रभावित लाभग्राही एवं अन्य जो सुकैले पनि एकीकृत वस्ती विकासमा वसोवास गर्न पाउने छन् । यस्तो एकीकृत वस्ती विकास निजी जग्गामा गर्नुपर्ने हुन्छ ।

२२. एकीकृत वस्ती विकासका लागि आवश्यक पर्ने कागजात के के हुन ?

उत्तर: एकीकृत वस्ती विकासका लागि निम्नानुसारका कागजात आवश्यक पर्दछन् । ती हुन् :

- एकीकृत वस्ती विकास गरिने कित्ता खुल्ने कागजात ।
- एकीकृत वस्तीमा पर्ने कित्ताका जग्गा धनीहरुको नागरिकता एवं लालपूर्जाको प्रतिलिपि।
- एकीकृत वस्ती विकास योजना (नक्सा समेतको) ।
- उक्त योजनामा सरोकारवालाहरुको सहमति र उक्त प्रस्तावमा स्थानीय तहको सहमति एवं सिफारिश ।
- हाल वस्ती विकास भई रहेको क्षेत्रमा जग्गा नपर्ने व्यक्ति वा परिवार समेत आउने भए त्यसको विवरण ।
- कम्तिमा १० घर परिवार हुनु पर्ने ।

- आर्थिक एवं कार्यान्वयन प्रस्ताव समेत हुनु पर्ने ।
- उपभोक्ता सहभागिताको योजना ।

लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण र जिविकोपार्जन

२३. लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण (लैससास-GESI) सम्बन्धमा राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणले हालसम्म गरेका कार्य के के हुन् ?

उत्तर: राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणको केन्द्रिय संरचना अन्तर्गत नीति, अनुगमन, समन्वय तथा सामाजिक विकास महाशाखाभित्र आयआर्जन प्रवर्द्धन, लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण शाखा रहेको छ । लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (GESI) सम्बन्धी कार्यहरूलाई प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि यसै महाशाखाका सहसचिव संयोजक हुने गरी एक उप-समिति गठन गरिएको छ ।

२४. भूकम्पपछिको पुनर्निर्माणको क्रममा अपाङ्ग, महिला, सीमान्तीकृत र जोखिमपूर्ण अवस्थामा रहेका समुदायलाई सम्बोधन गर्न लैङ्गिक समानता र सामाजिक समावेशीकरण सम्बन्धी कानूनी प्रावधान तथा व्यवस्थाहरू के छन् ?

उत्तर: लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण उत्तरदायी पुनर्स्थापना, पुनर्लाभ तथा पुनर्निर्माणको परिकल्पनालाई साकार पार्नका लागि विपद् पश्चात्को पुनर्लाभ कार्यढाँचाले राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणमा श्रोत सम्पन्न लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण इकाई गठनको सिफारिश गरे अनुसार लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण (GESI) अवधारणालाई संगठन संरचनामा समावेश गरेको छ।

- पुनर्निर्माणमा बालश्रमको प्रयोग गर्न नपाउने व्यवस्था गरिएको छ ।

- राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरण वा अन्तर्गतका निकायबाट संचालन हुने तालिम कार्यक्रमहरुमा उपलब्ध भएसम्म न्यूनतम २० प्रतिशत सहभागी महिला हुनुपर्ने व्यवस्था गरिएको छ ।
 - पुनर्निर्माण सम्बन्धी नीति, कानून, कार्यविधिलाई लैंगिकमैत्री बनाउन कार्यकारी समितिका सदस्यज्यूको संयोजकत्वमा कार्यदल गठन गरी काम अगाडि वढाइएको छ ।
 - सार्वजनिक पूर्वाधारहरु अपाङ्गमैत्री बनाउनु पर्ने प्रावधानहरु राखिएको छ।
 - भौगोलिक हिसाबले असुरक्षित स्थानमा बसोबास गरेका भूकम्प प्रभावितहरुलाई प्रति परिवार रु २ लाख सम्म जग्गा खरीदका लागि उपलब्ध गराइने प्रावधान छ। सरकारी, सार्वजनिक र वनक्षेत्रमा घरबास गरी भुकम्पको समयमा घर भत्केका भूकम्प प्रभावितहरुले समेत आवास पुनर्निर्माणका लागि जग्गा खरीद गरी आवास पुनर्निर्माण गरेमा स्थानीय तहको सिफारिशमा मापदण्ड अनुसार यो सुविधा पाउँछन्।
- नाबालक सन्तान मात्र भएका एकल महिला, विपन्न दलित, ७५ बर्ष नाघेका बृद्ध बृद्धामात्र भएको परिवार, अति सीमान्तकृत समुदायको परिवारहरुलाई आवास पुनर्निर्माणका लागि दिइने रु ३ लाखको अतिरिक्त गैरसरकारी संस्थामार्फत रु ५० हजार सम्म थप रकम बराबरको सहयोग कार्यविधि बमोजिम उपलब्ध गराउन सकिने प्रावधान छ।

अन्य

२५. राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरणको कार्य क्षेत्र के कति रहेको छ ?

भौगोलिक रूपमा प्राधिकरणको कार्यक्षेत्र र अन्य जिल्लामा विस्तारको विषय हाल कानूनले दिएको म्याण्डेड अनुसार बढी प्रभावित १४, कम प्रभावित १७ गरी ३१ जिल्ला रहेका छन् । यथाशीघ्र पुनर्निर्माण सम्पन्न गरी भूकम्पपीडितहरूको जनजीवनलाई सामान्य अवस्थामा ल्याउनु नै यस निकायको घोषित कार्यादेश रही रहेको छ।

२६. पुनर्निर्माणका विभिन्न पक्षहरू र सम्बन्धित निकायहरू कुन कुन हुन् ?

मूलभूतरूपमा पुनर्निर्माणसँग सम्बन्धित विभिन्न निकायहरू र ती निकायबाट सम्पादन हुने कामहरू तलको तालिकामा देखाइएको छ :

क्र सं	निकाय	पुनर्निर्माण सम्बन्धी कार्य
१	राष्ट्रिय पुनर्निर्माण प्राधिकरण निर्देशक समिति, कार्यकारी समिति र केन्द्रीय सचिवालय र जिल्ला समन्वय समितिको सचिवालय, अर्थमन्त्रालय, राष्ट्रिय योजना आयोग, नेपाल राष्ट्र बैंक	पुनर्निर्माण सम्बन्धी नीति, कानून, कार्यविधि, निर्देशिका तथा नीतिगत निर्णय गरी पुनर्निर्माण कार्य ।
२	सहरी विकास मन्त्रालय अन्तर्गत केन्द्रीय आयोजना कार्यान्वयन इकाई एवं जिल्ला आयोजना कार्यान्वयन इकाई	-निजी आवास पुनर्निर्माणमा सुरक्षित घरको डिजाइन उपलब्ध गराउने एवं प्राविधिक निरीक्षण गरी सिफारिश गर्ने -सरकारी कार्यालयहरूको भवन पुनर्निर्माणको काम ।

३	संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय अन्तर्गत केन्द्रीय आयोजना कार्यान्वयन इकाई (CLPIU) एवं जिल्ला आयोजना कार्यान्वयन इकाई (DLPIU)	आवास अनुदान वितरण गर्न लाभग्राहीसँग सम्झौता गर्ने, व्यहोरा संशोधनका लागि सिफारिश गर्ने र अभिलेख व्यवस्थापन गर्ने काम।
४	शिक्षा मन्त्रालय अन्तर्गत केन्द्रीय आयोजना कार्यान्वयन इकाई (CLPIU) एवं जिल्ला आयोजना कार्यान्वयन इकाई (DLPIU)	शैक्षिक संस्थाको पुनर्निर्माणको काम ।
५	संस्कृति पर्यटन तथा नागरिक उड्डयन मन्त्रालय अन्तर्गत केन्द्रीय आयोजना कार्यान्वयन इकाई (CLPIU)	पुरातत्विक सम्पदाहरुको पुनर्निर्माण कार्य ।
६	प्राधिकरणका जिल्ला सचिवालयहरु	आयोजना कार्यान्वयन इकाईहरु र सुरक्षा निकायका भवनको पुनर्निर्माण बाहेक अन्य सबै पुनर्लाभ तथा पुनर्निर्माण कार्यका लागि स्थानीय तहको समन्वयमा कार्यान्वयन गर्ने काम।

उल्लिखित जानकारीलाई देहायको चित्रमा देखाइएको छ ।

सूचना तथा सञ्चार उप समिति

कार्यकारी सदस्य ध्रुवप्रसाद शर्मा, संयोजक

कार्यकारी सदस्य डा. चन्द्रबहादुर श्रेष्ठ

सदस्य सचिव श्री सर्वजीत प्रसाद महतो

पुस्तिका तयारी एवं सम्पादन समूह

सहसचिव श्री नेत्र सुवेदी "प्रयास"

उपसचिव डा. भीष्मकुमार भूसाल

उपसचिव (लेखा) श्री विष्णुराज ढकाल

शाखा अधिकृत श्री गंगा सुवेदी भट्टराई

प्रेस सल्लाहकार श्री दिनेश पाण्डेय

परामर्श दाता श्री रामप्रसाद भट्टराई